автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. Наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / О.І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2001. – 20 с.
15. Смирнов Є.В. Гуманізація сутності ресурсів підприємства в економічній теорії / Є.В.Смирнов // Економічний часопис–XXI. – № 11–12(2). – 2012. – С. 32–36.
16. Петренко Л.А. Циклічність ресурсного забезпечення діяльності підприємств : монографія / Л.А. Петренко, Н.В. Шевчук. – К. : КНЕУ, 2011. – 257 с.
17. Смирнов Є.В. Управління ресурсами підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / Є.В. Смирнов. – К. : 2014. – 20 с.
18. Катькало В.С. Эволюция теории стратегического управления : монография / В.С. Катькало. – 2-е изд., испр. и доп. – СПб. : Высшая школа менеджмента, 2008. – 548 с.
19. Penrose E. The theory of growth of the firm. [Text] / E. Penrose. – N.Y. : 1959. – 247 p.
20. Прахалад К. К. Конкурируя за будущее: создание рынков завтрашнего дня / К.К. Прахалад, Г. Хамел. – М. : Олимп-бизнес, 2002. – 288 с.
21. Катькало В.С. Ресурсная концепция стратегического управления: генезис основных идей и понятий / В.С. Катькало // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2002. – № 32. – С. 20–42. – (Серия «Менеджмент»).
22. Teece D.J. Dynamic capabilities and strategic management / D.J. Teece, G. Pisano, A. Shuen // Strategic management journal. – 1997. – Vol. 18. – № 7. – P. 509–537.

УДК 330.34

Вольвач М.М.
асистент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств Національного авіаційного університету

ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ АВІАПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ І АНТИКРИЗОВОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

У статті виділено стратегію інноваційного розвитку, що полягає в створенні принципово нової продукції (послуг) чи нових технологій, які ефективніше вирішують проблему споживача, або здатні задовольнити нову потребу, як важливу складову загальної антикризової стратегії авіапромислового підприємства. Актуалізація розроблення й впровадження, окрім суто технічних (технологічних) інновацій, ще й управлінських (зокрема маркетингових, логістичних, комп'ютерних), зумовлюється їх значущістю для формування середовища, в якому продукуються, поширюються й реалізуються інновації інших видів.

Ключові слова: інновації, інвестиції, інноваційно-інвестиційний менеджмент, інноваційний процес, інноваційний проект, інноваційний потенціал, виробничий потенціал, криза, антикризове управління.

Вольвач Н.Н. ИНВЕСТИРОВАНИЕ ИННОВАЦИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ПОТЕНЦИАЛА АВИАПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ И АНТИКРИЗИСНОЙ ПРОФИЛАКТИКИ

Выделена стратегия инновационного развития, которое состоит в создании принципиально новой продукции (услуг) или новых технологий, которые эффективнее решают проблему потребителя, или способны удовлетворить возникшую новую потребность, как важная составляющую общей антикризисной стратегии авиапромышленного предприятия. Актуализация разработки и внедрения кроме чисто технических (технологических) инноваций еще и управленческих (в т.ч. маркетинговых, логистических, компьютерных), предопределяется их значимостью для формирования среды, в которой проектируются, распространяются и реализуются инновации других видов.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, инновационно-инвестиционный менеджмент, инновационный процесс, инновационный проект, инновационный потенциал, производственный потенциал, кризис, антикризисное управление.

Volvach N.N. INVESTING IN INNOVATION TO CAPACITY DEVELOPMENT AIRCRAFT INDUSTRY ENTERPRISES AND CRISIS PREVENTION

Highlighted innovative development strategy, which create a fundamentally new products (services) or new technologies, that will effectively solve the problem of the consumer, or are able to meet a new need, has arisen as an important part of the overall crisis strategy of aircraft industry enterprises. Actualization of the development and implementation in addition to purely technical (technological) innovation novations in management (including marketing, logistics, computer), determine their significance for the formation of the environment in which are designed, distributed and implemented other forms of innovation.

Keywords: innovation, investment, innovation and investment management, innovation process, innovative project, innovative capacity, production capacity, crisis, crisis management.

Постановка проблеми. Економічна криза 2008–2014 рр., яка серйозно послабила весь ринок авіації (і виробництва, й перевезення), показала суперечності чинного механізму забезпечення фінансової стабільності та зумовила потребу в переосмисленні багатьох фундаментальних положень, покладених в основу господарської діяльності підприємств авіаційної промисловості (АП).

За таких ринкових умов загострення конкурентної боротьби в бізнесі актуалізує проблему побудови інноваційної моделі розвитку, яка базується на інтелектуалізації всіх сфер суспільного життя, глобальній експансії нововведень і полягає у формуванні вектора розвитку, який забезпечує інтелектуальне лідерство. Отже, технічні, технологічні й управлінські інновації перетворюються на ключові чинники формування потенціалу успіху і конкурентоспроможності підприємств АП, особливо в кризовий і посткризовий періоди.

Науково-технічний прогрес та інноваційний потенціал країни належать до найважливіших видів національного багатства. Аналіз вітчизняної й закордонної літератури в області стратегічного управління дозволяє виділити стратегію інноваційного розвитку, що полягає в створенні принципово нової продукції (послуг) або нових технологій, які ефективніше вирі-

шують проблему споживача, або здатні задовольнити нову потребу, як важливу складову загальної антикризової стратегії авіапромислового підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання опрацювання інноваційної і маркетингової політики в межах стратегічного управління підприємствами досліджували: Й. Шумпетер, Дж. Коттер, Р. Акофф, І. Ансофф, К. Боумєн, Т. Амблер, Е. Діхтль, Х. Херштейн, Дж. О'Тул, Пфеффер і Саттон тощо.

Досліджували проблему опрацювання інноваційних стратегій розвитку підприємств авіаційної галузі й вітчизняні дослідники: Ю.Ф. Кулаєв, О.Ф. Андросова, К.О. Баландин, Д.О. Бугайко, О.М. Скібіцький, Л.Л. Литвиненко та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Очевидно, що в умовах ринку переможе конкурент, який випускає сучасну наукомістку продукцію. Проте, конкурентні переваги можливі тільки за умови опрацювання і реалізації інноваційно-інвестиційної стратегії вітчизняних авіабудівельних, моторобудівельних та авіаремонтних підприємств.

Аналіз різних бачень дозволяє констатувати, що наразі у світі, та в Україні зокрема, не існує загальноприйнятої методики формування, оцінки й узгодження стратегічних варіантів інноваційного менеджменту організацій та необхідності апріорного інвестування інновацій – найважливішого профілактичного антикризового заходу – як одного з цих варіантів.

Метою статті є встановлення органічного взаємозв'зку між інвестиціями й інноваціями та визначення основних підходів до розробки інвестиційно-інноваційної стратегії для зміцнення економічного потенціалу підприємств АП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновація означає буквально «інвестиції в новації». Часто вживаний синонім до цього слова – нововведення (англ. *innovation*) [11].

За Й. Шумпетером, інновації – це нова функція виробництва, її нова комбінація [5].

Як процес, інновація має початкову й кінцеву подію. Залежно від суб'єкта діяльності, ситуації, мети дослідження використовують різні початкові й кінцеві події, що позначають межі інноваційного процесу. Під цим словосполученням ми розуміємо процес фінансування й інвестування розробки нової продукції або технології її виробництва, впровадження нової системи управління підприємством або вдосконалення існуючої, впровадження нових систем маркетингу для просування продукту [14]. Такий продукт передбачає наявність інноваційного проекту як складової частини розповсюдженого в господарській практиці інвестиційного проекту.

Інноваційна діяльність підприємства ґрунтується на вдосконаленні й модифікації існуючих виробів (продуктів, товарів, послуг), пошуці іншої сфери їх застосування, поширенні їх на інші сегменти ринку, наданні їм нових властивостей, тобто здатності краще задовольняти суспільну потребу.

Технічні новинки визначають насамперед відповідну організаційну (управлінську) новацію, яка може спричинити економічні зміни у функціонуванні підприємства, що особливо актуально на стадії кризи.

Очевидно, що впровадження інновацій повинне носити випереджувальний профілактичний характер. Воно може і повинне здійснюватися до настання кризи або в її процесі.

На наш погляд, антикризова інвестиційно-інноваційна стратегія підприємства, заснована на плануванні його інноваційного розвитку, повинна містити такі основні підходи:

– ревізія місії й уточнення пріоритетних цілей підприємства;

– вибір інвестиційного проекту, який зможе забезпечити реалізацію місії підприємства;

– адекватність інвестування інновацій (у частині об'єктів вкладення коштів та їх обсягів) місії фірми;

– необхідність організаційних змін у структурі підприємства внаслідок впливу інвестиційного проекту на функції управління;

– освоєння нових технологій, оскільки навички й майстерність персоналу, які є складовою частиною технології, являють собою важко переборні конкурентні переваги, що необхідні для активного формування й утримання ринкової частки або всієї ніші.

Першоосновою опрацювання стратегії підприємства є його місія, яка має бути визначена ще до його створення або переглядатися при реорганізації. Основу формування місії становить мотивація діяльності авіаремонтного (авіабудівного, машинобудівного, моторобудівного тощо) підприємства, яка передбачає відповіді на запитання: для чого воно призначене і до чого прагнутиме? Варіантами мотивації можуть бути: збільшення прибутку, раціональна поведінка, максимізація доходів, завоювання (розширення) певних ринкових ніш, виживання, соціальна відповідальність, ріст та диверсифікованість тощо [1].

Враховуючи різноманітність мотивацій і труднощі їх одночасного врахування при прийнятті рішень, а також практичні дослідження у сфері підприємницької діяльності, можна визначити, що прибуткова мотивація є головною, зважаючи на необхідність самого виживання організації. Прагнення заробити прибуток може бути більш сильним і стійким, ніж інші мотиви поведінки. Отже, максимальна тривалість безкризового стану підприємства забезпечується вибором такої його місії, яка продиктована насамперед мотивом досягнення стійкого зростання прибутку в розмірах, достатніх для постійного нарощування виробничого й інноваційного потенціалу підприємства, а також підвищення рівня його конкурентних переваг [2].

Декомпозиція місії на головні цілі дозволяє визначити конкретні завдання і функції складових частин виробничого потенціалу. Реалізація функцій (призначення) кожного елемента потенціалу, незалежно від вагомості в досягненні кінцевої мети керованої системи, може бути забезпечена тільки за умови його взаємодії з іншими її елементами. При цьому така взаємодія буде визначатися ступенем організованості зв'язків між елементами потенціалу. Чим більш упорядкованими будуть взаємозв'язки, тим краще взаємодія елементів, тим вище функціональна ітеративність системи управління. Зазначені системні ознаки виділяють у цілому виробничий потенціал як систему, що реалізовується у процесі інноваційної діяльності [4].

Стратегічне планування – це процес моделювання системи ефективного функціонування підприємства на певний період із встановленням його цільових орієнтирів та їх зміни в умовах невизначеності ринку, а також правильний вибір методів досягнення мети і вирішення завдань відповідно до потенціалу підприємства (потенційних можливостей виробництва) [8]. Отже, управління інноваційним і виробничим потенціалами підприємства, як складовими його економічного потенціалу, вимагає відображення в стратегічних планах і планах реалізації стратегії, опрацювання відповідної політики.

Інноваційна стратегія є найважливішим елементом для досягнення місії підприємства, його самовизначення нарівні з виробничою, фінансовою, кадровою і маркетинговою складовими загальної стратегії підприємства.

Інноваційний менеджмент орієнтований на перетворення інновації з «блискучої ідеї» в організований та відтворений вид діяльності [6].

Основним змістом інноваційного управління є організація й регулювання процесів проектування і впровадження нововведень у різні сфери життєдіяльності суспільства. Розрізняють товарні (продуктові), технічні, технологічні, управлінські, ринкові (маркетингові та логістичні), інформаційні, соціальні, екологічні та інші (медичні, педагогічні тощо) інновації. Конкретний зміст функцій інноваційного менеджменту (керування інноваційним процесом) у так званих наукомістких галузях різниться залежно від рівня менеджменту: держава, галузь, регіон, конкретна організація (підприємство).

Характерні риси наукомістких галузей, що визначають їхню роль в економіці в цілому, такі:

– темпи росту, в 3–4 рази вищі за темпи росту інших галузей господарства [8];

– більша частка доданої вартості в кінцевій продукції;

– підвищена заробітна плата працівників;

– великі обсяги експорту [9], і що особливо важливо, високий інноваційний потенціал, який не тільки обслуговує галузь, що володіє ним, але й інші галузі економіки, і це породжує «ланцюгову реакцію» нововведень у національному й світовому господарстві [11].

Економічний потенціал є метасистемою, тобто системою більш високого рангу для виробничого потенціалу. Отже, на формуванні і розвитку виробничого потенціалу позначається, з одного боку, вплив його метасистеми, а з іншого – вплив процесів саморозвитку системи.

Виходячи з того, що складові економічного потенціалу є складними цілісними утвореннями, їм властиві, як правило, не одна, а кілька властивостей. Завдяки цьому вони можуть входити в систему «виробничого потенціалу» однією своєю властивістю або однією зі сторін своїх якостей. А це означає, що та сама система економічного потенціалу може розглядатися і як складова частина виробничого потенціалу, і як зовнішнє середовище стосовно нього [7].

Наприклад, багато з частин науково-технічного й виробничого потенціалів є загальними для кількісної й якісної оцінки ресурсів, створюваних інноваціями (нової техніки, технологій, освоюваної продукції, інформатизації, маркетингу тощо).

На нашу думку, щодо інноваційної складової підприємства, то необхідно скасувати такий найважливіший елемент його виробничого потенціалу як науково-технічний прогрес, який безпосередньо впливає на формування й вибір стратегії розвитку, проте, ресурси наукового пізнання закономірностей розвитку економічної системи, проведені фундаментальні дослідження як основні складові науково-технічного потенціалу, не входять у виробничий та інноваційний потенціали підприємства.

Потенціали, як категорії суспільного відтворення, перебувають у постійній взаємодії один з одним. У результаті відбувається поступальний процес їх інтеграції. Посилення інтеграції потенціалів об'єктивно призводить до росту виробничого потенціалу. Визначальні фактори та ключові проблеми цього росту перебувають, як правило, на стиках взаємодії потенціалів або становлять загальні елементи [10].

Рівень розвитку будь-якого виду потенціалу як складової економічного залежить від ступеня пізнання і використання об'єктивних законів та закономірностей, що діють у системі ринкового відтворення. У зв'язку з цим підвищується роль науки у вивченні законів і закономірностей розвитку суспільства. Важливість і необхідність оцінки ресурсів наукового пізнання та їхнього впливу на розвиток, відновлення і структурне перетворення виробничого потенціалу дозволяють виділити науковий потенціал у якості самостійної, сполученої з інноваційним потенціалом, системи [12].

Інноваційний потенціал – це спроможність підприємств і галузі в цілому створювати наукомістку продукцію, яка відповідає запитам ринку. Такий потенціал включає НДДКР, націлені на підготовку нового виробництва продукції (послуг), враховуючи технічні, технологічні, управлінські та інші новації [8].

Система «виробничий потенціал» як самостійна категорія, розвивається у взаємодії з такими системами, як: «суспільні потреби», «науковий потенціал», «засоби виробництва», до яких належать засоби праці (технічний потенціал), «природно-ресурсний потенціал», «потенціал інфраструктури»; «трудовий потенціал», «механізм управління» (інформаційний та організаційний потенціали). Для АП України важливо окремо виділити ще й «експортний потенціал» підприємства й галузі.

Ефективне функціонування виробничого потенціалу обумовлюється адекватністю до його організаційної системи. Виробничий потенціал, як складова економічного потенціалу, є саморегулюваною системою, що відповідає законам ринку.

Створення і розвиток виробничого потенціалу можливі лише при вивченні й аналізі попиту в процесі функціонування ринкових відносин. Виявлення економічно доцільної потреби обумовлює перспективні напрямки інноваційних інвестицій. Більше того, оскільки для взаємодії систем характерні не тільки прямі, але і зворотні зв'язки, використання «вихідних» результатів виробничого потенціалу повинне оцінюватися з позицій найбільш повного задоволення потреб ринку. Отже, до зовнішніх факторів, що впливають на систему «виробничого потенціалу», належать ринкові потреби як категорія, що поєднує все те, на що спрямовано функціонування керованої системи [3].

Зв'язки між системою «виробничий потенціал» і сполученими з нею системами, є взаємними і проявляються як при їх створенні, так і в процесі життєдіяльності.

Для аналізу механізму взаємодії виробничого потенціалу з інноваційним та інвестиційним потенціалами, необхідно ввести в загальну схему додаткові елементи, які будуть визначальними з погляду їх впливу на процес формування, розвитку й ефективного використання виробничого потенціалу.

Інноваційні механізми дозволяють формувати функціональне (інноваційне, інвестиційне та фінансове) забезпечення підприємницьких структур.

Основу створення інноваційного клімату становить ідея формування розвиваючого середовища. Розвиваюче середовище – це конфігурація ситуації в суспільстві (чи організації, яка діє). Вона враховує норми, цінності, соціокультурні зразки діяльності й взаємин, що сприяють формуванню високої творчої активності учасників інноваційного процесу. Це середовище з переважанням норм творчої дії і поведінки, а не поведінки неприйняття й агресії на нове, на зміни [13]. Соціальна психологія виявила три осно-

вні умови високої інноваційної активності підприємств: творча активність співробітників (населення); компетентність керівників, соціальна справедливість у суспільстві [12].

Особливість сучасного етапу інноваційної діяльності – це створення у найбільших організаціях науково-технічних комплексів, що поєднують теоретичні розробки і процес виробництва. При цьому допускається щільний зв'язок усіх етапів і складових інноваційного циклу (наука, виробництво, ринок). Створення цілісних науково-виробничо-збутових систем об'єктивно закономірне, обумовлене НТП та потребами ринкової орієнтації організації.

Економічна безпека держави напряму пов'язана із конкурентоспроможністю економіки та технологічною безпекою. Все це безпосередньо належить і до цивільної та військової авіації. Припинення авіаційних перевезень з ряду обласних центрів (інших регіональних пунктів) спричиняє низку незворотних процесів в економіці цих регіонів, що також впливає на безпеку держави. Аналогічні наслідки виникають і при погіршенні інвестиційних процесів, уповільненні відновлення виробничих фондів [3].

Основні засоби виробництва і ремонту в цивільній та військовій авіації через зниження (а на деяких підприємствах АП – практичного припинення) їх відновлення з 1991 р. наразі є неконкурентоспроможними [9].

Нині перед нашим суспільством досить гостро постає проблема інвестування реального сектору економіки України . З часів набуття незалежності України існує проблема забезпечення інвестиційних процесів із впровадження наукомістких технологій і нової техніки в авіації [3]. Проблему запуску механізму інвестицій в АП і цивільній авіації в цілому намагалися вирішувати ще в період 1994–1996 рр., коли ця проблема була ще не настільки гострою, як сьогодні [8]. На жаль, усі ці спроби виявилися не конструктивними через недосконалість законодавства у сфері кредитно-фінансової системи й відсутності необхідних заходів державної підтримки. Якщо не проводити екстренні заходи у цій сфері, то зміни в усіх галузях економіки будуть неминуче катастрофічними, виникне реальна загроза безпеки держави, насамперед – – економічної і військової.

Якщо інвестиційний процес не відновиться найближчим часом, то це спричинить різке погіршення рівня технологічної безпеки, у першу чергу, безпеки польотів повітряних суден. Зниження рівня безпеки польотів ще більше послабить конкурентні позиції вітчизняних авіаперевізників, що неминуче призведе спочатку до колапсу авіатранспортної системи, а потім і всієї економіки країни. Отже, запуск інвестиційних механізмів є для України одним із головних стратегічних завдань [9].

Наразі важливим і актуальним стає питання інвестування інновацій підприємства саме на стадії кризи. Розробка і впровадження інновацій вимагають певного інвестування з метою подальшого збільшення капіталу та виробничого потенціалу підприємства. Проте керівники багатьох вітчизняних підприємств АП в умовах найжорстокішої економічної кризи прагнуть втриматися на плаву, вважаючи, що інноваціями потрібно займатися в сприятливі (стабільні) періоди функціонування [1].

При інвестуванні фінансових ресурсів в інновації у керівництва підприємства виникає низка питань, пов'язаних із доцільністю таких вкладень, а саме:

– якого ефекту буде досягнуто (окупність);
– які терміни досягнення результату;
– які обсяги фінансування;
– які варіанти та джерела інвестування;
– якою є оцінка ефективності інвестування людського капіталу.

Отже, економічна діяльність підприємств певною мірою характеризується обсягом і формами здійснення інвестицій. Від грамотного інвестування залежать зростання або падіння виробництва, вирішення соціальних та економічних проблем підприємства, його виживання під час кризи.

Між інвестиціями й інноваціями існує відносно щільний нерозривний взаємозв'язок, адже необхідно вкладати кошти в:

– розробку (проектування) нової продукції;
– технології виробництва;
– підвищення кваліфікації персоналу;
– удосконалення менеджменту (зокрема його комп'ютеризації);
– удосконалення системи маркетингу (дослідження ринку, реклама і просування товарів, логістика) [13].

Інвестиційні процеси в АП та авіаперевезеннях мають певні особливості, які суттєво відрізняються від аналогічних процесів в інших галузях економіки. Так, в обробній промисловості інвестиції окуповуються протягом 3–5 років; у галузях економіки, пов'язаних із поставкою на ринок енергоресурсів – протягом 1–4 років [4]. Окупність же інвестицій у цивільній авіації (виробництво, ремонт, лізинг, перевезення) об'єктивно має значно більші терміни. Так, окупність авіаційної техніки нового покоління становить, залежно від типу й призначення повітряних суден, від 8 до 12 років. Окупність об'єктів наземної бази коливається від 12–20 років [8].

Як відомо, кредитно-фінансова система країни сьогодні налаштована на значно коротші строки погашення кредитів. Залучення ж іноземних інвестицій у розвиток вітчизняної авіапромисловості та поставки літаків авіакомпаніям практично неможливо здійснити через протекціонізм провідних країн-виробників авіатехніки.

Інвестування інновацій спрямоване на забезпечення стабільної роботи підприємства, а саме його фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, рентабельності й прибутковості [10].

Висновки. Проблема виживання підприємств у швидкоплинному і нестабільному навколишньому середовищі дуже гостро стоїть в усіх розвинених країнах. Актуальна вона для нашої держави на стадії розвитку економічної кризи та геополітичної нестабільності.

Актуалізація розроблення й впровадження, окрім суто технічних (технологічних) інновацій, необхідність впровадження управлінських (зокрема маркетингових, логістичних, комп'ютерних) інновацій зумовлюється їх значущістю для формування середовища, в якому продукуються, поширюються й реалізуються інновації інших видів, а також розвивається інноваційний тип культури та створюються інноваційні підприємства, що здатні протистояти кризові прояви в економіці.

Варто передбачити необхідність та доцільність нововведень для забезпечення конкурентоспроможності й ризикозахищеності свого підприємства для запобігання кризовим явищам і банкрутству, враховуючи зміни в економічній та геополітичній обстановці в Україні та світі в цілому.

Перспективи подальших розробок. Наразі необхідно сформувати стратегію розвитку корпорації як концепції, що поєднує цільовий та інтегральний під-

ходи до функціонування авіапромислових підприємств. Необхідно визначити завдання техніко-економічного розвитку галузі АП в цілому та оцінити їхню відповідність ресурсам (потенціалу) конкретних досліджуваних підприємств.

Подальше поглиблення системного підходу до аналізу інвестиційно-інноваційних проблем авіабудівних підприємств передбачає дослідження й розробку таких питань, як:

– виділення сутнісних системотворчих зв'язків усередині виробничого потенціалу, які визначають його цілісність і напрямки розвитку;

– формулювання цілей розвитку інноваційного потенціалу в загальній стратегії підприємства й органічно зв'язаних усіх його елементів;

– характеристика зв'язків виробничого й інноваційного потенціалу із зовнішнім середовищем тощо.

Такий аналіз повинен відповідати вимогам інноваційної системи. Актуальним напрямком досліджень є визначення адаптивності існуючих моделей інвестування інновацій для застосування на підприємствах АП України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андросова О.Ф. Стратегічні й тактичні інновації в розвиток світової авіаційної промисловості : зб. наук. праць / О.Ф. Андросова. – Дніпропетровськ : ДНУ. – 2003. – № 174. – С. 520–524.
2. Баландин К.А. Задача управления производственной мощностью крупного авиастроительного предприятия при значительном снижении спроса на выпускаемые изделия [Текст] / К.А. Баландин // Управление организационно-экономическими системами: моделирование взаимодействий, принятие решений : сб. научн. статей. – Самара : ИЛУ РАН, СГАУ, 2002. – № 3. – С. 5–9.
3. Бугайко Д.О. Вплив процесів глобалізації на авіаційно-транспортну галузь України / Д.О. Бугайко // Проблеми системного підходу в економіці : зб. наук. праць. – К. : НАУ, 2005. – Вип. 9. – С. 26–34.
4. Егоров И.Ю. Наука и инновации в процессах социально-экономического развития / И.Ю. Егоров. – К. : ИВЦ Госкомстата Украины, 2006. – 338 с.
5. Жилинская О.И. Инновационная теория Й. Шумпетера: современное звучание экономических идей / О.И. Жулинская // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2013. – № 144. – С. 13–16. – (Серія «Економіка»).
6. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями : монография / [под ред. Б.З. Мильнера]. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 624 с.
7. Кузьмін О.Є. Масштабно-якісна модель використання інвестиційного портфелю машинобудівного підприємства / О.Є. Кузьмін, Р.В. Фещур, Л.О. Саталкіна // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6(156). – С. 494–506.
8. Кулаев Ю.Ф. Экономика гражданской авиации Украины : монографія / Ю.Ф. Кулаев, В.І. Щелкунов. – К. : Феникс, 2010. – 736 с.
9. Литвиненко Л.Л. Сучасні перспективи розвитку авіаційної галузі України в умовах інтенсифікації глобалізаційних процесів / Л.Л. Литвиненко // Актуальні питання сучасної економіки : колективна монографія. – Умань : Видавець «Сочінський», 2011. – Ч. 1. – С. 183–189.
10. Лотоцька С.В. Управління економічною стійкістю авіакомпаній України : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» (за видами економічної діяльності) / С.В. Лотоцька. – К. : НАУ, 2012. – 207 с.
11. Скібіцький О.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент : навч. посіб. / О.М. Скібіцький. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 408 с.
12. Титова С.В. Управление изменениями / С.В. Титова. – Набережные Челны – Воронеж : ВГПУ, 2010. – 84 с.
13. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту відсотка та економічного циклу / Й.А. Шумпетер ; [пер. з нім. В.С. Автономова та ін.]. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 242 с.